

Psychopedie

PhDr. Lenka Gajzlerová, Ph.D.

gajzlerova@ped.muni.cz

Psychopedie

- zabývá se
  - edukací osob s mentálním či jiným duševním postižením
  - dále diagnostikou, poradenstvím, terapeuticko-formativní intervencí, kompenzací, rehabilitací, integrací a socializací jedinců s MP
  - prevencí a prognostikou MP
- cílem
  - dosažení maximálního stupně rozvoje osobnosti jedince s mentálním či duševním postižením

Mentální postižení

- vývojová porucha integrace psychických funkcí
- postihuje všechny složky osobnosti
- trvale porušená poznávací schopnost
- je stav charakterizovaný celkovým snížením intelektových schopností
- stav trvalý
- vrozený nebo časně získaný
  - do 2 let života

Demence

- proces zastavení, rozpadu mentálního vývoje **po 2. roce** života
- někdy „získaná mentální retardace“
- příčiny
  - porucha, nemoc, úraz mozku
- progredující charakter → postupné zhoršování
- nepostihuje všechny složky najednou, ale postupně
  - některé mechanismy zůstávají zachovány

Sociálně podmíněné mentální postižení

- dříve označovaná jako pseudooligofrenie
- zdánlivá mentální retardace
  - **NEJEDNÁ** se o mentální retardaci
- způsobena vlivem vnějšího prostředí
  - výchovné zanedbání, psychické deprivace, sociokulturně znevýhodněné prostředí
- IQ sníženo o 10 až 20 bodů - tzv. *hraniční pásmo MR* nebo *mentální subnorma*

Sociálně podmíněné mentální postižení

- projevy
- může dojít k zlepšení stavu

Etiologie MR

- prenatální
  - infekční onemocnění, špatná výživa, toxické látky, záření, úrazy matky
- perinatální
  - hypoxie, protražený porod
- postnatální
  - do 2 let věku
  - infekce, záněty mozku, úrazy, špatná výživa
- vliv dědičnosti (hlavně LMR)
- specifické genetické příčiny
  - chromozomální aberace, metabolická onemocnění

Klasifikace

str.
291

- hloubku MR určujeme pomocí IQ
  - (úroveň rozumových schopností)
- dle 10. revize MKN (MKN-10, ICD-10)

• F 70	lehká mentální retardace	LMR	IQ 69 - 50
• F 71	středně těžká mentální retardace	STMR	IQ 49 - 35
• F 72	těžká mentální retardace	TMR	IQ 34 - 20
• F 73	hluboká mentální retardace	HMR	IQ 19 a níže
• F 78	jiná mentální retardace		stanovení nesnadné pro přidružené postižení, těžké poruchy chování, pro autismus
• F 79	nespecifikovaná mentální retardace do konkrétního stupně		MR prokázána, ale nedostatek inf. pro zařazení
- Typ
    - eretický (nepokojný, dráždivý) x torpidní (apatický, netečný) x nevyhraněný

Charakteristika jednotlivých typů MR

str.
292

Lehká mentální retardace
Středně těžká mentální retardace
Těžká mentální retardace
Hluboká mentální retardace

Lehká mentální retardace (LMR)

- od 3 let lehké opoždění nebo zpomalení psychomotorického vývoje
  - malá slovní zásoba, OVŘ, obsahová chudost,
- nejvýraznější problémy v období školní docházky
  - konkrétní mechanické myšlení
  - omezená schopnost logického myšlení
- rozvoj sociálních dovedností zpomalen
- vzdělání
  - běžná základní škola
- zvládnou jednoduché učební obory (OU, praktické školy)

Středně těžká mentální retardace (STMR)

- rozvoj myšlení a řeči výrazně opožděn - přetrvává do dospělosti
- často epilepsie, autismus, jiné neurologické a tělesné potíže
- řeč
  - jednoduchá, obsahově chudá,
- JM a HM - trvale celková neobratnost
- sebeobsluha - často jen částečně
- emocionální labilita, nepřiměřené afektivní reakce
- vzdělání
  - základní škola speciální;
- jednoduché pracovní zařazení (pod dohledem)

Těžká mentální retardace (TMR)

- psychomotorický vývoj výrazně opožděn
- časté somatické vady, celkového poškození CNS
- osvojení základních hygienických návyků a prvků sebeobsluhy
- poruchy pozornosti
- jednoduchá řeč
  - jednoduchá slova
- nutná celoživotní péče
- vzdělání - základní škola speciální

Hluboká mentální retardace (HMR)

- těžké omezení motoriky
- kombinace s postižením smyslovým, neurologickými poruchami
- většinou neschopnost sebeobsluhy
- nonverbální komunikace bez smyslu
- lze dosáhnout porozumění jednoduchým požadavkům
- totální narušení afektivní sféry
- časté sebepoškozování

Downův syndrom

- nejrozšířenější formou MR
- chromozomální onemocnění - trizomie 21. chromozomu
- Fyziognomické zvláštnosti
  - menší hlava, zadní část zpravidla plošší → kulatý vzhled
  - obličej - ploché rysy, oční víčka specifický tvar
  - uši - menší, mohutný krk
- často smyslové vady
- rizikový faktor - věk rodičů matka - nad 35, otec nad 50

Videa

- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095946610-diagnoza/83-downuv-syndrom/video/?pridat=81>
  - začátek 0:30; prvních 10 min